

Ноосферне мислення намічає шляхи використання та розвитку природних сил в інтересах людини, зростання продуктивності громадського виробництва, раціонального природокористування, збереження та розвитку здоров'я населення.

Таким чином, інтереси людства тісно пов'язані з науковою концепцією Вернадського, адже наукова думка дає в руки людства такі енергетичні та матеріальні можливості, які дозволяють йому як брати з біосфери її багатства, так і перетворювати саму біосферу Землі з метою збереження та множення всіх ресурсів, переведення їх у розряд поновлюваних.

Список використаної літератури

1. Вибрані праці академіка В. І. Вернадського / НАН України, Коміс. з наук. спадщини акад. В. І. Вернадського, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т історії України ; [уклад.: О. С. Онищенко, В. М. Даниленко, Л. А. Дубровіна та ін. ; редкол.: А. Г. Загородній та ін.]. Київ, 2011. Т. 1, кн. 2. 584 с.

2. The Global Risks Report 2022, 17th Edition. Insight Report [Electronic resource]. URL: https://reliefweb.int/report/world/global-risks-report-2022-17th-edition-insight-report?gclid=EAIaIQobChMI6ZuU2pfp_QIVCmYCh2wbQD2EAAAYASAAEgIfwPD_BwE.

3. Маркевич К. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст : аналітична доповідь. Київ, 2019. 316 с.

4. Зелені фінанси – поява нових «зелених» продуктів для фінансування декарбонізації [Електронний ресурс]. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2020/02/zeleni-finansy.html>.

УДК 330.15+504.6+331.142.6

Ольга Кудласевич,

*кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник*

відділу економічної історії

ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

ПРОГНОСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВЧЕННЯ В. ВЕРНАДСЬКОГО

Український вчений зі світовим іменем Володимир Іванович Вернадський залишив людству унікальну наукову спадщину, вже за його життя сучасники відзначали фундаментальність праць і досліджень, які не втратили актуальності й практичного значення

й в сучасному світі, а й продовжують служити людям. У центрі його наукового доробку слід виокремити розробку цілісного вчення про біосферу, живу речовину та еволюцію біосфери в ноосферу, в якій людський розум і діяльність, наукова думка стають визначальним чинником розвитку.

Результати своїх досліджень про біосферу В. Вернадський розкрив у багаточисленних наукових розвідках, зокрема в книзі «Біосфера» (у 1926 р.), та фундаментальній праці «Хімічний склад біосфери Землі та її оточення» (1965 р.). Вчений аналізує природу, людське суспільство, наукову думку в їх нерозривній цілісності, подає еволюцію людства в геологічному й соціально-історичному вимірах часу, розглядає еволюцію біосфери в ноосфері. Це перший у всій світовій літературі досвід узагальнення еволюції нашої планети як єдиного, космічного, геологічного, біогенного й антропогенного процесу.

У науковому доробку В. Вернадського розкрита провідна перетворююча роль науки й соціально організованої праці людства в теперішньому і майбутньому. Вивчаючи наукову думку, знання, дослідник розглядається їх як найважливішу силу перетворення й еволюції планети. В. Вернадський зазначав: «Той народ, який зможе найбільш повно, найбільш швидко, найбільш досконало оволодіти новим знанням, яке відкривається в людському житті, досконало розвинути та прикласти його до свого життя – одержить ту могутність, досягнення якої на загальне благо є основним завданням всякої розумної державної політики» [1].

Новітній етап суспільного розвитку завдяки науковим досягненням, без сумніву, став переломним у перспективі розвитку людства, відбувся бурхливий розвиток сучасних технологій. Кінець ХХ – початок ХХІ ст. характеризується перехідним етапом від ери людини фізичної праці (ґрунтується на природних матеріально-енергетичних ресурсах та засобах виробництва, як підсилювача тілесних можливостей індивіда) до ери людини інтелектуальної праці (постіндустріальна епоха, що опирається на інформаційні та інноваційні, тобто нематеріальні ресурси знань та комп'ютерно-телекомунікаційні засоби як підсилювача інтелектуальних можливостей індивіда).

Світова економіка активно прагне формувати нову парадигму науково-технічного розвитку. Її складовими виступають: зростаючий взаємозв'язок між ринками капіталу та новими технологіями, посилення соціальної орієнтації нових технологій; глобальний характер створення і використання знань, технологій, продуктів і послуг і те, що називають економікою знань.

Філософія ноосферного розвитку є основою інформаційного суспільства, яка сприяє підвищенню ефективності розвитку сучасного соціуму в усіх його сферах в цілому та й окремо індивіда в контексті нових викликів глобалізації. Отже, В. Вернадський передбачив розвиток у напрямі формування інформаційного суспільства, інтелектуалізації виробництва, ключової ролі наукової діяльності для суспільного прогресу. Ноосферна цивілізація, до побудови якої слід прагнути, базується на ноотехнологіях. Їх застосування може забезпечити сталий розвиток ноосфери, у тому числі сталий розвиток нооспільноти.

Про настання нового часу в еволюції живої та неживої матерії, всього життя на Землі академік В. Вернадський, як предтеча економіки знань, заявив ще наприкінці XIX століття. Ноосфера, на думку В. Вернадського, означає сферу людської думки. Аналогічно тому, як виникнення біологічного життя повністю змінило геосферу, поява людської думки радикальним чином впливає на неживу і живу форми матерії.

В. Вернадський передбачив розвиток у напрямі формування інформаційного суспільства, інтелектуалізації виробництва, ключової ролі наукової діяльності для суспільного прогресу. Використання знань задля вирішення гуманістичних засад суспільства, зокрема впровадження ефективної політики smart-спеціалізації дозволяє кумулятивно забезпечити випереджаючий інноваційний розвиток країни; ефективна інтеграція фізичних, цифрових і людських систем в штучному середовищі заради сталого, благополучного і всебічного майбутнього для громадян (smart-місто).

Повоєнна відбудова України має максимально використати ідеї В. Вернадського щодо суспільного розвитку, ґрунтованого на знаннях, компетенціях, здобутках науки; так, в умовах воєнних дій в Україні, інтенсифікація процесів відновлення зруйнованої економіки, мінімізація втрат та збільшення вигод можуть бути забезпечені активною політикою smart-спеціалізації регіонів, яка передбачає створення технологічного базису для довгострокового інноваційного розвитку країни.

Список використаної літератури

1. Вернадский В. И. Начало и вечность жизни. Москва, 1989. 704 с.
2. Вернадский В. И. О науке. Дубна : Феникс, 1997. Т. 1. 572 с.
3. Вернадский В. И. Биосфера. Ленинград, 1926. 146 с.
4. Вернадский В. И. Химическое строение биосферы Земли и ее окружения. Москва : Наука, 1965. 373 с.